

RESUM DE LA LLIÇÓ INAUGURAL. 5^A FIRA DEL LLIBRE EBRENC DE MÓRA D'EBRE

Moment de la lliçó inaugural de la Fira del Llibre Ebrenc.

[TEXT] Jesús M. Tibau

[FOTOGRAFIES] Jesús M. Tibau

De xiquet, a Cornudella, era el petit d'una classe d'un poble petit, d'una petita comarca, i potser això em feia sentir cert complex d'inferioritat. Ni la comarca ni el poble sortien a la televisió ni als llibres de text, gairebé com si fóssim invisibles, i les esperances de participar als jocs olímpics o aconseguir un premi Nobel s'intuïen llunyanes.

Però el Priorat no era invisible només a mitjans de comunicació; per als governs també en devia ser, perquè les inversions han estat properes al zero durant dècades. Comunicacions, instal·lacions esportives, serveis sanitaris,

etc. Eren d'altres temps, i l'accés a un ensenyament digne era impossible sense anar-se'n del Priorat, convertit en illa esquivada per rutes de navegants i plànols de tresors que, d'aquesta manera, restaven per descobrir.

La comanda d'una lliçó inaugural sobre el Priorat literari era una responsabilitat per a mi. L'àmbit dels llibres de no-ficció, on destaca **Jaume Sabaté Alentorn**, del Lloar, m'hauria donat molt material, però em volia centrar en la creació literària, medi on em sento més còmode i on ha estat difícil trobar noms que hagin publicat amb continuïtat i transcendència lluny de la nostra comarca o de l'àmbit local.

Fills del Priorat

"L'exili" de moltes famílies del Priorat durant el s. XX ha fet que comptem amb autors no nascuts a la comarca a qui es pot aplicar el bonic apel·latiu de "fills" del Priorat.

Aquest és el cas de **Xavier Amorós** (Reus 1923), fill del Pradell de la Teixeta. Poeta i prosista, ha obtingut premis com el Carles Riba 1964 per *Qui enganya, para*, i el Premi de Literatura Catalana-poesia, de la Generalitat, el 1983, per l'obra *Poemes* (1959-1964). Altres obres de poesia són *Guardeu-me la paraula* (1962), *Darrers versos* (1978), *Poemes inèdits de Xavier Amorós* (1940-1959) (2000). En teatre va escriure l'obra *Història sentimental*.

Us mostro un fragment de *Poemes* (1959-1964):

*Jo també moriria
com les vinyes que moren pujant.
I em dol no tenir set
mentre la gana és viva.
I oblido,
al migdia,
a l'ombra,
dins la flaire animal
de la figuera.*

Benvinguts al Priorat

En canvi, potser per compensar els danys de l'emigració, altres escriptors han fet el camí a la inversa i s'han establert o s'han vinculat a la nostra comarca, per la qual cosa també poden considerar-se prioratins.

Un dels exemples d'aquest cas és el de **Joan Sales**, autor d'un dels llibres que vaig subratllar amb més intensitat a la meua joventut, *Incerta glòria*, i que va viure els últims anys de la seva vida buscant la tranquil·litat a Siurana, on està enterrat, al costat de l'església romànica.

Han parlat del Priorat

El Priorat literari també existeix com a font d'inspiració d'autors no prioratins.

Josep M. Espinàs, *A peu pel Priorat*.

En un dels seus primers viatges, l'any 1962, retrata amb mestria la comarca de l'època, ja en plena decadència. El llibre acaba així: "*De baixada, el camí sembla més dret encara. El camí ens retorna, ràpidament, al riu i a les vinyes baixes, a les sòlides, petites, clares coses de la terra de l'home.*"

Josep Carner

"*Des de Ciurana es veuen soledats ella és una impassible sobirana dominant voltors i espadats*"

Petra Balzer, escriptora alemanya, publica el 2007 la novel·la *Scala Dei*, ambientada en el món del vi, la Cartoixa i Siurana al s. XII.

El darrer exemple del qual en tinc notícia és el poemari *Terres de llicorella. Imatges del Priorat*, d'**August Bover**, amb il·lustracions de Toni Vidal.

L'anterior generació

Durant la 1a meitat de segle XX, impulsats pel vent de la Renaixença i de la 2a República, apareixen diversos autors gairebé sempre vinculats a la poesia. Els temes bàsics que tracten són la nació catalana, la seva pàtria petita, el paisatge i la fe.

La figura cabdal d'aquesta generació fou **Salvador Estrem i Fa** (Falset 1893-1936), mort durant la Guerra Civil. Es convertí en la veu de la catalanitat resistent a Falset i en el creador de l'escola catalanista comarcal, amb les seves col·laboracions a la revista *Priorat* i a la gandesana *El Llamp*.

Principalment conreà la poesia amb obres com *Les hores dolces* (1920), *Elegia del Priorat* i altres

versos (1927), *La mala collita* (1930) i *El Crist de la solitud* (1936), que li varen valer el qualificatiu de "*El poeta del Priorat*".

Quant a la prosa, destaca *La gent del Llamp* (1929), el llibre d'articles *Instants* (1932) i un llibre de viatges, *Terra Castellana* (1935), on recull vivències durant una estada a la capital de l'Estat.

També va escriure dues obres de teatre: *La vida de Santa Rosalia* i *El viure que no torna*, per la qual cosa pot considerar-se l'autor més complet.

Aquest fragment de *Les portes tancades* capta la sensació de fracàs i desencís que amara gran part de la literatura prioratina.

"*En endinsar-vos pels seus carrers, adés estrets i pedregosos, adés costaruts i esglaonats, adés plans i amb lloses, haureu esment d'una passada grandesa, sentireu dins una mena de pregonesa com d'una àmfora buida i gran, el ressò de les vostres passes i de les vostres veus profanant un silenci com de lloc abandonat, una mena de silenci que s'arrapa a les pedres dels murs, als portals de les cases i a les lloses dels carrers i que encomana al vostre esperit una mica de gelor de tomba.*"

Altres escriptors de més o menys aquesta generació i dels quals sovint només he trobat pinzellades són:

Josep M. Gich Pi: va publicar *Vida que passa* (1927).

Antoni Caballé Munté (Masroig, 1912-1993): pintor, paleta, pagès i poeta. Jocs Florals de la Ginesta d'Or de Perpinyà: *El poeta, visions de França i altres narracions*. Obres de poesia: *Jugantines* (1983) i *L'absència i els camins* (1985).

Francesc Olives i Simó: escriu la novel·la *El foraster* i el recull *Vers i prosa*, d'Edicions Priorat, 1934.

Artur Cubells i Juncosa (Masroig, 1917): actualment viu a Móra d'Ebre i va publicar els poemaris *El Priorat* (1984) i *El meu recull de versos*.

Marcel·lí Giné (Marçà-Giné) (Marçà, 1918-2006): bàsicament conegut per la seva obra escultòrica, també escrivia textos poètics que es publicaren a la revista *Soca i Arrel* de Marçà.

Antoni Balasch i Juncosa (Falset): conegut com "El cronista de Sarrià", va escriure al *Correo Catalan* i al *Diario de Barcelona* i va publicar el llibre de versos *Poema Montserratí* (1951).

Josep Perelló (Pere Mateu) (La Bisbal de Falset, 1921): autor dels poemaris *D'aquest Racó de Món* i *Llaurada Espiritual*.

Joan Bta. Espasa Ballester (Cornudella de Montsant, 1922-2001): va conrear la poesia, amb obres com *A l'ombra d'unes paraules*, *Via Crucis*, *Símbols* i, l'any 1997, una recopilació de versos amb el títol *Entre el caliu d'uns silencis*. Us mostro un fragment del poema "L'ametller de flor rosada":

"Però, si el fred se t'emporta
i el teu fruit no omple el graner,
encara que acabis morta,
el teu encís em confora
flor rosada d'ametller."

Autors del present

Comença una nova generació però no s'abandona la poesia.

Joan Roig i Montserrat (1940): poeta i músic, rector d'**Ulldemolins**, autor de lletres de goigs. *Sobre les ales de l'Aurora* (1989) i *Pinzellades de blavor* (1992) esdevenen tota una antologia poètica de versos populars.

Raimond Aguiló i Bartolomé (Falset, 1950): l'any 1971 va publicar *Petits poemes*, i a la dècada dels 80 participa en 5 publicacions col·lectives.

Joan Giné Masdén (Falset, 1950): dedicat a la docència, escriu diversos reculls de poemes: *Poemes setantànics* (1971), *A frec de capitell* (1978), *Quadern de geografia* (1982) i es troba a punt de publicar el llibre *Palau vora l'aigua*.

Fragment del poema "Temps de tot":

Ai! si el vostre esperit
s'adorm
i l'oreig s'abat
i engoleix la porta.
No em diguis ja:
la vinya és morta.

Que el meu cor
amb pluja trista
es fondria
en temps de tot.

Roser Vernet Anguera (1955): fa una gran tasca de difusió de la literatura i el vi des del Molar, amb el Centre Quim i Soler. Va participar en el col·lectiu Ofèlia Dracs amb el conte "Misteri de reina", així com també amb un recull que es va fer en col·laboració amb la ONCE, que va sortir en català, castellà i en braile: *Amb una altra mirada*. Ha fet de traductora, ha guanyat premis i esperem que aviat publiqui la seva obra inèdita.

Agustí Masip i Vidal (Cabassers, 1955): deixant de banda la seva activitat política i docent, no ha abandonat l'escriptura, la seva autèntica passió. Fins ara ha publicat dos llibres de poemes: *12 silencis*, escrit conjuntament amb en Josep Civit, i *L'efecte espantall* (2005), un recull de poemes, prosa poètica i pessics de pensaments, dels quals n'he extret alguns de mostra:

Tot ha estat un naufragi on la mar
era la primera mentida.
He callat mil vegades el silenci de
moltes respostes no donades.
Intentant comprar la vida se'ns va
passar poder-la viure.

Toni Orensanz (Falset, 1970): és periodista i guionista freelance. Col·laborador habitual del diari *La Vanguardia* i de nombrosos mitjans locals i nacionals, ha escrit els llibres *Passió, sang i oblit* (crònica d'una de les últimes exe-

Priorat Literari

cucions públiques a Catalunya succeïda a Cabassers) i ha col·laborat en obres col·lectives. Té escrites diverses obres teatrals, com *Nicomedes* (2007), *Bandera, banderita, bandereta* i el monòleg *L'homenatjat*. El 2008 ha publicat el seu últim treball: *L'òmnibus de la mort*.

Àngel Lluís Carrillo: viu a Cornudella de Montsant fins els 13 anys, i enguany ha publicat la seva primera novel·la: *Fresas y melocotones*.

Jordi Martí Font (Marçà, 1969): escriptor, poeta i periodista. Publica

poemes a reculls com *La Nit de la Poesia a Tarragona* i *Bovesia* 2006. El 2008 ha publicat un recull d'articles amb el títol *Ni Nadal ni Setmana Santa*. Escriu els seus articles al bloc *Prendre la paraula*.

Albert Perí Vallverdú (Barcelona, 1973): resideix des del 1988 a Torroja del Priorat. Durant els anys 1998-1999 col·labora amb el *Diari de Tarragona* escrivint articles d'opinió. Ha publicat la novel·la d'acció *Set dies abans del després*, ambientada al Priorat.

Miquel Perelló: dels Guiamets, historiador i escriptor, ha publicat

contes en diversos reculls, com el *Segon recull de contes antiautoritaris* publicat pel Col·lectiu Negres Tempestes. Escriu els seus articles al bloc *Cullera en fesol*.

I, finalment, un servidor que, enmig de tants poetes, intenta viure del "cuento" i viu a cavall del Priorat i de les Terres de l'Ebre. Fins ara he publicat els reculls *Tens un racó dalt del món*, *Postres de música* i *El vertigen del trapezista*.

Mirant al futur

La meva feina de recull ha estat poc profunda i caldria un treball més a fons i detallat. He consultat alguna biblioteca, he xafardejat per Internet, he demanat col·laboracions i espero que s'hagi establert un fil d'unió que tindrà continuïtat.

Per tal de fer una crida a la manera com hem d'encarar aquest futur, acabo amb un fragment de la poesia "Una sortida digna", feta cançó pel cantautor **Jesús Fusté**, del Pradell de la Teixeta.

*Si a mig camí de l'enyorança
a l'avenir, la tendresa
es vesteix de covardia, tan sols
amb el pessic d'una carícia
fóra capaç de capgirar les faules,
d'endormiscar les nimfes amb enganys,
i fer d'una princesa cent gripaus
i del destí, una sortida digna. ■*

Estanc Porrera

Tabacs i premsa

C/ Pau Casals, 16
43739 Porrera

